

Лебедин пам'ятає

У лютому 1954 року я вперше відвідав будинок у Лебедині, де свого часу жив декілька днів великий Кобзар. У будинку містилася початкова школа № 6. Завідувача її, Степанида Омелянівна Волинська свято зберігала пам'ять про історичну подію: був оформлений куток, присвячений поету, посередині великий кольоровий портрет, «Кобзар», книги про Шевченка, фотознімки із альбому «Шевченко – художник», ілюстрації, дитячі малюнки до його творів.

Тоді ж Степанида Омелянівна вручила мені план будівлі того часу, коли тут гостював великий співець свободи. Розповіла про кімнату, де оселився: північна частина споруди, з вікнами в сад; при вході із вітальні ліворуч – шафа з книгами; біля стіни – кушетка; в кутку – рояль; на протилежній стіні – велика картина «Ніч», на підвіконні – квіти...

Будинок належав братам Олексію і Максиму Залеським, з одним з яких Шевченко разом навчався в Київському університеті. Господарі з радістю зустріли приїжджого, створили всі умови для щасливого відпочинку на честь його повернення до України.

6-го червня 1959 року – перший день перебування. Місцеві прихильники творчості поета влаштували виїзд на берег Псла,

поблизу М. Ворожби, на кашовариння. Наступний день поет провів у Лифиному – маєтку поміщика-ліберала О. Д. Хрущова...

У Залеських була сінокісна ділянка біля хутора Маськи. На двох підводах велика компанія виїхала сюди, де чарівна природа, Псел, луки, різнобарв'я трав... Тарас Григорович сідав за мольберт і малював. Потім жваво розмовляв з косарями-кріпаками. Запросив їх до себе. Вони не забарились і через два дні відвідали Шевченка. На широкому подвір'ї селяни розповідали про своє життя, а поет занотував їхні слова.

На прохання гостя Залеські запросили співаків до себе. З насолодою слухав Тарас Григорович пісні – то журливі, то веселі – із притопом та вигуками й посвистом.

Коли поету ставало сумно, він поринав у читання (в Залеських була багата книгозбірня). Або сідав за мольберт і малював. Втішали його звуки рояля, на якому грала господиня.

Вістка про те, що в маєтку гостює поет, не обминула й дітлахів. Шевченко із задоволенням розмовляв з ними, усміхаючись, спостерігав за їхніми витівками, пригощав цукерками. Семирічну донечку господарів Катрусю обожнював, грався з нею, брав за руки, кружляв.

Якось Катруся зазирнула в кімнату гостя. Він сидів на кушетці, а перед ним стояв гарно одягнутий чоловік і вголос щось читав з аркуша. Аж надвечір проводжав Тарас Григорович того чоловіка, йшли від будинку до Василювої греблі... Подейкують, що то був поет-романтик Михайло Петренко, який жив у Лебедині.

Проходячи повз прихожу, поет побачив, як служниця Параска латала білизну. Швидко намалював жінку...

На 10-й день перебування на Лебединщині поет вирушив до сусідньої Полтавщини.

- Всі ці відомості, - мовила Степанида Омелянівна, - я почула від тієї семирічної Катрусі – Катерини Максимівни Сучкової та

Флігель садиби братів Залеських

її племінниці Катерини Лещенко-Дідріхсон (виїхала до Алма-Ати). Тоді мені було 18 років. Будинок Сучкової-Залеської у 30-х роках став школою, ще за її життя. Вона заповідала зберігати пам'ять про Т. Г. Шевченка, передала бібліотеку, деякі речі, що нагадували про приїзд поета. А племінниці я надсилала районну газету й листувалася з нею довгі роки. Із вдячністю сповіщала, що рідна українська мова зігриває її серце...

Тоді ж, у 1954 році, С. О. Волинська з боєм сказала, що історичний будинок руйнується, а місцева влада не звертає уваги. Чи не посприяла б газета... Написав я листа до Міністерства культури УРСР: «...Приїздіть, подивіться... Допоможіть... Національна цінність...»

Полетів і лист Степаниди Омелянівни. Не знаю, чи вплинули наші звертання, але...

27 серпня 1956 року (через два літа), відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки на відремонтованому будинку. На білому мармурі – барельєф Кобзаря і напис: «В цьому будинку в 1859 році проживав великий поет, революціонер-демократ Т. Г. Шевченко».

А травневого дня 1964 року в Лебедині було відкрите погруддя Кобзаря (автор Я. Красножон). Письменник Кость Гордієнко (майбутній лауреат літературної Шевченківської премії) виголосив «Слово про Кобзаря», були зачитані телеграми з привітаннями від Б. Гмирі, М. Бажана, М. Рильського, С. Олійника. У травневе небо полинув «Заповіт», до оркестру приєдналися тисячі голосів нащадків Великого борця за волю і свободу...

Володимир П'ЯНКОВ,
краєзнавець